

Скупштинска седница ССМ

3.
СТРАНА

7.
СТРАНА

Весело провод у Батањи

10.
СТРАНА

СНН

Интервју: Дејан Дујмов

12.
СТРАНА

Колачијада у Мохачу

ПОЛИТИКА

Искушења Вишеградске четворке

Вишеградска четворка (В4) и даље постоји, за сада се не планира њено гашење, али су односи у тој заједници некадашњих држава Источног блока затегнутији него икада, о чему сведочи фебруарски сусрет премијера Пољске, Чешке, Словачке и Мађарске, одржан у Прагу.

Први је у Палату „Лихтенштајн“ стигао нови пољски премијер Доналд Туск, који је на питање окупљених новинара „да ли В4 и даље живи“, дао потврдан одговор. Следио га је домаћин, чешки премијер Петр Фиала, а следећу двојицу, мађарског председника владе Виктора Орбана и његовог словачког колегу Роберта Фица, педесетак демонстраната је дочекало звиждуцима, транспарентима са увредљивим порукама и гласним негодовањима.

Шта се тачно догађало иза кулиса не зна се, али нема сумње да је било варница и вербалних напада, посебно између Туска и Орбана. Неслагања између њих двојице су дужег датума, јер је Туск раније, још као председник Европског савета, оптуживао Орбана због наводног урушавања правне државе у Мађарској.

„Овај сусрет ме је уверио да Вишеград и даље постоји, да је Вишеград важан. Разлике смо с дужним поштовањем примили к знању, иако по неким питањима немамо исте ставове. У ономе што се слажемо јачаћемо сарадњу, Мађарска је на то спремна“, изјавио је Орбан на заједничкој конференцији за новинаре.

Према његовим речима прашки састанак није био „најлакши“, већ „само-рефлексни“ (ма шта то тачно значило), који је стављао упитник на садашњу

форму деловања В4. Орбан је подсетио да се нешто слично догодило и након пријема Мађарске, Пољске, Чешке и Словачке у Европску унију (1. маја 2004), а да је тада одлучено да се сарадња настави, што је несметано трајало све до избијања руско-украјинског рата, који је „све изокренуо“.

„Постоји сагласност да је нападом Русије на Украјину грубо прекршено међународно право и да је Кијеву неопходна помоћ. Ту помоћ ћемо и пружити, али се разликујемо у томе шта би она требало да садржи. Ми смо за хуманитарне пошиљке и пријем украјинских избеглица, али нећемо слати оружје, муницију, а поготово не војнике“, нагласио је мађарски лидер.

Став званичне Будимпеште, више пута поновљен, јесте да Мађарска не жели, због лоших искустава у прошлости, да јој Русија буде сусед, односно, да са њом има заједничку границу, што значи да је у њеном националном интересу да помогне Украјини.

„Један од основних постулата националне безбедности Мађарске је да нам на истоку буде један такав ентитет, који ће нас раздвајати од Русије“, појаснио је Орбан, чиме је потврдио једну своју ранију изјаву да би једна неутрална Украјина, са безбедносним гаранцијама НАТО пакта, требала да постане тампон зона између две земље.

Слично мишљење има и Фицо, који се 25. октобра прошле године поново вратио у премијерску фотељу и већ повукао низ „антилибералних“ потеза у унутрашњој и спољној политици Словачке, демилитично копирајући свог јужног суседа. Тако су њих двојица постали нови тандем унутар В4 и ЕУ, а на

другој страни су остали Туск и Фиала, обојица знатно оштрији према Москви. Варшава и Праг су, дакле, спремни на слање и војне помоћи Украјини, али без „живе силе“.

Медији преносе да су се Туск и Орбан сукобили и око квалификације потеза руског председника. Путин је за пољског премијера „ратни злочинац“, док његов мађарски колега сматра да би расправу о могућим ратним злочинима требало оставити за период након окончања оружаних сукоба.

Мађарска и Словачка су за то да што пре почну мировни преговори две заражене стране, уз посредство Запада, док су Пољска и Чешка, што је и „мејн стрит“ у Унији, да се до мира дође оружјем.

„Плурализам је начелно добра ствар, али не би требало да сваки глас у нашег региону има исту тежину. Добро је да се у ЕУ чују различити тонови, но постоји неколико основних стајалишта о којима би требало да се сви сложе, што важи и за В4“, наводи се у коментару чешког листа Лидове новине, објављеног после самита у Прагу.

На скуп је реаговао и председник пољског Сејма (парламента) Шимон Холовнија истичући да се „В4 налази

на раскрсници и да се нада да ће избрати наставак сарадње на безбедносном и свим другим важним пољима“.

„Вишеградска четворка“ је најпре била „тројка“, јер су у време оснивања, 15. фебруара 1991. године, постојале три државе: Пољска, Мађарска и Чехословачка, која се касније поделила на две независне земље.

Документ су потписали председници Лех Валенса, Јозеф Антал и Вацлав Хавел у градићу са непуних 2000 становника на десној обали Дунава, близу Естергома, у жупанији Пешта. Вишеград је изабран из историјских разлога: у његовој тврђави на врху брда, у краљевској палати, давне 1335. су се, на мађарску иницијативу, мађарски краљ Карло Роберт (Károly Róbert), пољски краљ Казимир Трећи Велики и чешки краљ Јован Луксембуршки (нама познат и као Јован Слепи) договорили о заједничкој борби против трговинског монопола Беча.

Сам назив насеља је словенског порекла и значи „горња варош“ (тврђава), на чешком и словачком Вишеград, на немачком Плинтенбург. Истоимени град постоји и у Босни и Херцеговини (Андрићева „На Дрини ћуприја“), као и један у Тексасу, у САД.

Срђан Басић

Нови „грипени“, Шведска може у НАТО

Посетом председника шведске владе Улфа Кристерсона Будимпешти, започела је једна нова ера у односима две земље, прилично охладнелим у протеклом периоду, обострана је оцена чланова две делегације, исказана на заједничкој конференцији за новинаре.

Потписани су нови споразуми о сарадњи у војној индустрији, на пољу иновација и високе (вештачке) интелигенције, али и у другим областима, а Мађарска је, најзад, дала „зелено светло“ за улазак Шведске у НАТО пакт, о чему су гласали и посланици Мађарског парламента.

„Мада се то не види увек, циљ мађарске спољне политике је да скупљамо пријатеље. Хвала Швеђанима што су 1956. примили мађарске избеглице и што су међу првима подржали пријем наше државе у Европску унију“, рекао је мађарски премијер Виктор Орбан и додао да су неки неспоразуми отклоњени, али да и даље

постоје разлике у ставовима двеју влада.

Највећи напредак у билатералним односима учињен на пољу одбрамбене и безбедносне политике. Мађарска је још 1998. одлучила да сама брани своје небо, управо се (прва) Орбанова влада определила за куповину шведских „грипена“, мада је било и других понуда за набавку ловаца-бомбардера. Тадашњи уговор је истекао, а сада је он обновљен уз куповину још четри „грипена“, укључујући и опрему, сервисирање и обуку пилота.

Тиме Мађарска даје нови допринос укупним војним потенцијалима НАТО-а, а остало је помало недоречено зашто је годину и по дана одуговлачила пријем Шведске у тај западни војни савез и због чега је тек сада дошло до ратификације.

Сусрет Орбана и Кристерсона је допринос смањењу понора међусобног неповерења, а обе стране су сагласне да би требало ићи корак по корак.

„Поштујем то што Мађарски парламент доноси одлуке у интересу мађарске нације, а сарадњу треба развијати тамо где су нам мишљења истоветна. Шведска многа питања другачије види него Мађарска, али је спремна на компромисе“, рекао је Кристерсон одговарајући на једно питање новинара.

„Као чланице НАТО-а у датој ситуацији бисмо и живот дали једни за друге, али за то је потребно међусобно поверење, па су биле неопходне опрезне припреме са обе стране“, реаговао је Орбан и додао да је Шведска, када је руско-украјински сукоб у питању, више за ратно, а Мађарска за мирно решење.

С. Б.

Прихваћен буџет, расписан конкурс на место директора СОЦ „Никола Тесла“, реизабран директор Српског института

Вера Пејић Сутор

Н и јануарски и фебруарски велики празници нису допринели ублажавању односа и смиривању великих тензија унутар српске заједнице у Мађарској, општа је констатација након одржане прве редовне овогодишње седнице Скупштине Самоуправе Срба у Мађарској која је 1. марта почела у присуству 12 чланова, који су испунили обавезу и предали изјаву о имовинском стању.

Још пре прихватања предложеног дневног реда, поводом изношења тврдњи о нерегуларностима и неправилностима у процесу заснивања седнице и неадекватног састављања тачака дневног реда, односно, непоштовања појединих тачака Статута Самоуправе Срба у Мађарској, поново су севнуле претеће изјаве упућене руководству организације о могућностима истеривања истине правним путем. Након подужег уводног вербалног дуела, ипак је предложени дневни ред изгласан, па се прво приступило усвајању Статута Српског забавишта, основне школе, гимназије, колегијума и библиотеке „Никола Те-

Др Јованка Ластич

сла”. У писменом предлогу стоји да према Статуту, власник образовне установе преузима потпуно економску надлежност и одговорност над Српским забавиштем, основном школом, гимназијом, колегијумом и библиотеком „Никола Тесла” која институција, истовремено, остаје без свог самосталног економата. Одлука о модификацији Статута је требала да се усвоји још на ванредној седници Скупштине, сазваној за 29.08.2023. године у Печују, али због недостатка кворума, на лицу места Финансијски одбор није разматрао предлог одлуке и није заузео став по том питању, тако ни ванредна седница није одржана. Дакле, са првом тачком прихваћеног дневног реда Скупштина је имала задатак да надокнади пропуст у Печују и испуни своју законску обавезу. Током дискусије поновљене су изјаве о неиспоштованим одредбама Статута Самоуправе Срба у Мађарској, о непотпуном садржају пратећег материјала који не одговара законској уредби, итд. И поред захтева да се тачка скине са дневног реда, предлог је стављен на гласање, пре чега је др Јованка Ластич напустила седницу и саопштила да у овом сазиву више не жели да учествује у раду Скупштине.

Осам скупштинара прихватило је предлог, па се прешло на усвајање буџета Самоуправе Срба у Мађарској и њених институција за 2024. годину што је, после усмене допуне и краће дискусије, такође добило зелено светло. Висина буџета Самоуправе Срба у Мађарској је 3.444.107.099 фт, а највишу ставку, 2.229.616.224 фт чини буџет СОЦ „Никола Тесла”. Према планираном, лични расходи у Самоуправи и у њеним институцијама износеће 1.950.122.484 фт.

Одлуком Скупштине Самоуправа Срба у Мађарској у 2024. години располаже са 669.203.705 фт. Канцеларија Самоуправе имаће 175.923.170 форинти у овој години, а годишњи буџет осталих институција је следећи: Српски педагошки и методолошки центар располаже са 19.623.000 фт, Српско позориште у Мађарској са 35.475.000 форинти, Батањска двојезична српска школа и забавиште са 315.257.000 фт.

Д.о.о. Српском институту изгласано је 40.125.000 фт, Српском културном центру „Српски венац” 32.250.000 фт, док је за функционисање и рад Српског медијског центра издвојено 60.598.000 фт. Прихваћен буџет не прати инфлацију што може довести до одлива радне снаге – констатовано је током дискусије, али је истакнуто да је свим радницима Самоуправе одобрена компензација у висини од 29.600 фт.

Скупштина је усвојила предлог огласа о упису у забавиште и 1. разред основне школе при васпит-

но-образовним установама које су у власништву Самоуправе Срба у Мађарској за школску 2024/25. годину. Према прихваћеном, упис у 1. разред Српске двојезичне школе и забавишта у Батањи моћи ће да се обави 18. и 19. априла, а у забавиште 8. и 9. маја 2024. године. Упис у 1. разред СОЦ „Никола Тесла” са подружницама у Ловри, Десци и Сегедину биће омогућен 18. и 19. априла, док у забавиште истих установа од 22. до 26. априла 2024. године.

У наставку се разговарало о извештају рада Канцеларије ССМ у 2023. години. У усменој допуни се чуло да је промена у раду била преузимање делокруга самосталног економата из СОЦ „Никола Тесла” који ни до данас нема заменика шефа. Државна ревизорска институција (АSZ) до 30. јуна извршава контролу, која обухвата преко 200 конкурса одрађених између 2020. и 2023. године.

Такође је било речи о наставку и

коначном завршетку радова, а потом и обрачуну преосталих 8 милиона форинти, који ће се утрошити на заштиту подрумског простора у црквено-општинској згради у Сегедину. Након годину и по дана застоја у радовима, за које је исплаћено 20, од укупних 28 милиона форинти, добијених из државног буџета, сегединска фирма „Глобал 21” покушаће да затвори пројекат, којим простор још неће бити употребљив, значи требаће додатна средства да се површина од око 60 квадратних метара оспособи за коришћење. Извештај Канцеларије је прихваћен уз молбу да се до 8. марта текуће године достави сва документација о одрађеним пословима и исплатама у вези са пројектом у Сегедину.

Скупштина је усвојила и предлог о расписивању конкурса према Правилнику о расписивању конкурса Самоуправе Срба у Мађарској у области културе и школских програма (рок за предају је 10.04.2024.), односно, сакупљања српске језичке, завичајно-историјске и етнолошке грађе Срба у Мађарској (15.11.2024.).

Такође, прихваћен је предлог о расписивању конкурса за директора

Српског образовног центра „Никола Тесла”, односно, Скупштина је једногласно, на неодређено време, Перу Ластича реизабрала за директора Српског института непрофитног д.о.о. Он је пре гласања изнео детаљан извештај о функционисању, раду и оствареним резултатима, као и о плановима Института за наредни период.

Усвојен је и план за јавну набавку Самоуправе Срба у Мађарској за 2024. годину у којем се налази распис тендера за завршетак адаптационих радова на згради српске школе у Сегедину (Трг Калвин). Ова се тема већ више од две године налази на дневном реду седница Скупштине, а овога пута разговарало се о наставку радова. Коначно су и јавно изговорене финансијске ставке: од расположивих 300 милиона форинти, новоизабрани извођач треба да изврши заштиту до сада завршених радова на објекту, односно, након потрошених

расположивих средстава, Самоуправа може да рачуна на додатних 400 милиона форинти за наставак и завршетак радова. О роковима није разговарано у оквиру ове тачке дневног реда.

Под „Разно”, у сусрет предстојећим изборима за локалне и народноне самоуправе у Мађарској, водила се полемика о расподели задатака и обавеза потпредседника Самоуправе за северну и јужну регију. Претежно су се чули аргументи о оствареним резултатима у Десци, где је КУД „Банат” на седмом прекограничном курсу, са својим партнером из Србије, добио више од 600.000 евра помоћи. О осталим чињеницама, конкретније, да се у јужној регији налази шест српских образовних установа у власништву Самоуправе, да у јужној регији функционише више од десет српских месних самоуправа и још по које цивилно удружење, није било речи.

Такође, из Деске је стигла молба да се финансијски потпомогне објављивање рукописа о историјату месне српске православне вероисповедне школе.

Миленко Радић

РАЗГОВОРИ

Министарство просвете Владе Србије и даље на помоћи будимпештанском СОЦ „Никола Тесла”

Прва званична посета Анице Пандуровић, в.д. директора СОЦ „Никола Тесла” у Будимпешти, Министарству просвете Владе Србије, у пратњи Милана Ђурића, потпредседника Самоуправе Срба

у Мађарској, протекла је у знаку разумевања, транспарентности и изражавања спремности за пружање потребне помоћи за стабилизацију и побољшање рада у школи на Тргу ружа.

У разговору са домаћином, држав-

ним секретаром Александром Јовићем и његовим сарадницима, државним секретарима Милошем Благојевићем, одговорним за Сектор за средње образовање и васпитање и образовање одраслих и Миланом Пашићем, одговорним за Сектор за предшколско и основно образовање и васпитање, дотакнуте су тренутно актуелне потребе српске заједнице: запошљавање педагога из Србије у статусу гостујућих професора, поновно отварање могућности за упис матураната будимпештанске образовне установе са мађарским држављанством на факултете у Србији и интензивирање учешћа Теслиних ученика на средњошколским такмичењима на разним нивоима у Србији.

Ове теме су и до сада биле предмете разговора, али се сада трага за другачијим и конкретнијим решењима.

Експерти министарства, по питању регулисања статуса гостујућих професора потврдили су да је неопходно сагледавање реалног броја потребног кадра у школама у Мађарској да би, коначно, педагози који би остварили такав статус, могли добити све бенефите, чиме би запошљавање просветних радника из Србије у Мађарској поново постало привлачно. Тим пре, јер кадровима у српским образовним установама изван Будимпеште, на пример, није подједнако обезбеђен смештај.

Током сусрета највише се разгова-

рало о поновном отварању могућности за упис матураната будимпештанске образовне установе са мађарским држављанством на факултете у Србији. Годишама није било интересовања наших ученика за одлазак на високошколске студије у матицу, а двочлана делегација из Будимпеште овом приликом три пријаве је предала преговарачким партнерима са молбом да се након обављених консултација са назначеним факултетима у Новом Саду и Београду, званичним путем обавесте кандидати, шта после подношења званичних пријава за упис чији је рок 15. март, треба да учине. Један од кандидата је заинтересован за упис на ДИФ, други би желео да студира на Катедри камере док трећи кандидат се интересује за Факултет драмских уметности.

Током разговора разматрала се и могућност семестралног боравка студента српског језика из Мађарске у Србији, у оквирима Ерасмус програма.

Министарство просвете Владе Србије и даље ће омогућити Теслиним гимназијалцима да учествују на средњошколским такмичењима на свим нивоима у Србији, из свих могућих области у којима се она приређују – чуло се, такође, на састанку који је приведен крају договором о што чешћим и интензивнијим контактима Министарства и СОЦ „Никола Тесла”.

М. Р.

У седишту Епархије будимске

Важни разговори о будућим пројектима

У седишту Епархије будимске у Сентандреји, у протеклом месецу фебруару, дугачка је била листа оних гостију које је примио Њ. П. епископ будимски Г. Лукијан

Међу њима била је и Аница Пандуровић, в.д. директора Српског образовног центра „Никола Тесла” у Будимпешти која је преосвећеног владика информисала „о планираним активностима до краја текуће школске године, а које се тичу Текелијанума где је смештен један део ђака ове српске образовне установе. Саговорници су се сложили да је потребно побољшати услове живота и рада у Текелијануму, а што ће бити на опште добро корисника овога домског смештаја. Овом приликом закључено је да, као и у протеклом периоду, Српска православна црква наставља да подржава рад васпитно-образовних српских институција у Мађарској и њених званичних представника”.

Током сусрета, преосвећени владика Лукијан и Аница Пандуровић изразили су жељу и обострану наду у вези са скорашњом реституцијом „Ангелијанума”, некадашњег завода за школовање српске женске деце у Будимпешти који је оновремено дао подићи Лазар Дунђерски, а саграђен је 1908. године по нацртима архитекте Пала Липтака.

Аница Пандуровић је истакла важност враћања сјаја и првобитне улоге, функције Текелијанума, нужност његове обнове, а у циљу тога – како је наглашено приликом сусрета – могле би се приредити донаторске вечери. У склопу тих вечери посебним програмом наступали би ученици наше образовне установе – нема сумње да би добротворни бал привукао не само потенцијалне спонзоре, већ и родитеље, те многе друге заинтересоване за судбину Српског образовног центра „Никола Тесла”.

Вршилац дужности директора образовне установе на Тргу ружа нагласила је да би у Текелијанум, убудуће, волели сместити децу која својим резултатима највише заслужују смештај у згради, коју је 1838. године у Пешти основао велики задужбинар Сава Текелија с циљем да се у њој школују сиромашни и најбољи српски ђаци и студенти из свих крајева где су живели Срби.

Разговорима су присуствовали и протојереј Зоран Остојић, парох будимпештански, те протосинђел Варнава Кнежевић, секретар Епархије будимске.

Незадуго, Његово Преосвештенство епископ будимски Г. Лукијан у Епископском двору у Сентандреји примио је и Милана Ђурића, потпредседника Самоуправе Срба у Мађарској. Потпредседник Земаљске српске самоуправе је том приликом преосвећеног владика информисао о најновијим корацима у вези са даљом реализацијом пројекта обнове подрумског простора зграде црквене општине у Сегедину, чији је носилац Самоуправа Срба у Мађарској.

„Недавно су од стране контролора предати папири, односно, дневник тог

пројекта извођачу у Сегедину, тако да радови ових дана треба да крену, што је врло добро како би се пројекат што пре привео крају. Осам милиона форинти, колико је остало у буџету, јесте довољно за одређени део посла како би се подрум затворило, да би се избетонирао, како би се изолација урадила”, нагласио је Милан Ђурић који је истакао наду да ће се дијалог, везан за сегедински пројекат па и неке друге, наставити са Епархијом.

Наравно, осам милиона форинти неће бити довољно за заокруживање целог пројекта, који обухвата још неке важне радове, међутим, сви се надају да ће се прича, везана за адаптацију

подрумског простора зграде црквене општине у Сегедину срећно окончати, па ће се у њему моћи окупљати Срби из Сегедина. У најбољем случају, већ у другој половини године, тамо би се могли организовати и програми.

Преосвећени владика Лукијан је изразио задовољство што ће пројекат у складу са могућностима бити успешно реализован у корист чланова сегединске парохије. Састанку је присуствовао и протојереј Далибор Миленковић, парох и архијерејски намесник сегедински.

П. М.

Српске самоуправе одржале своја прва овогодишња заседања

Кристифор Брцан, Споменка Брцан Ђукин и Милан Јанчкић

У појединим нашим насељима, месне српске самоуправе одржале су своје прво овогодишње заседања. У већини случајева, чланови бираних тела размотрили су план рада и буџет за 2024. годину, наравно, било је и додатних тема о којима су расправљали.

На седници Самоуправе Срба у Сантову, којом је председавала Нада Бунчић Ђурић, председница бираног тела Срба у Сантову, наглашено је да ће бирано тело Срба у овом бачванском насељу, слично ранијим годинама, функционисати помоћу средстава, добијених из централног буџета, којима ће се надовезати и финансијска припомоћ од 100.000,- форинти, коју сваке године месној српској самоуправи додељује Локална самоуправа села Сантова.

Наравно, трочлано бирано тело Срба у овом бачванском насељу може се надати и средствима која ће им бити обезбеђена на основу диференцијалног финансирања народносних самоуправа у Мађарској.

Сантовчани, који у последње време марљиво конкуришу, и ове године нагласак ће ставити на прославу малогоспојинске храмовне славе, приређивање „Дана српске културе“, а посебну пажњу посветиће наставку извођачких радова на обнови Дома српске заједнице у Сантову, који обухватају спољашњу изолацију зграде, односно, разне унутрашње послове у објекту.

И Самоуправа Срба у Липови је прихватила план рада и буџет за текућу 2024. годину. Трочлано бирано тело, предвођено председником Николом Поповићем, имајући у виду буџет којим располаже, не планира веће измене у годишњем радном плану у односу на раније године. Највећи нагласак биће стављен на прославу храмовне славе, која ће се одржати на сам дан црквеног празника Рођења Св. Јована Крститеља 7. јула. Бирано тело Срба у овом бачванском сеоцету и ове године присуствоваће храмовним славама у насељима у Жупанији Барањи, односно, потпома-

гаће организацију и реализацију прославе заштитника наших светиња у Мајшу и Шароку.

У плану је и једно поклоничко путовање у Београд, где би Срби из Липове желели да посете Храм Светог Саве на Врачару.

Што се тиче извођачких послова, како нас је информисао Никола Поповић, председник Самоуправе Срба у Липови, торањ светиње је обновљен и сада голубови више не могу улетети, нанети штету. За друге реконструкционе радове, најалост, моментално нема средстава. Важно би било урадити поправку оградне порте светиње, међутим, према предрачуницама, поменути послови коштали би између 10 и 15 милиона форинти. Све то значи да се ове године не предвиђају озбиљнији реконструкциони радови – изузев, ако не успе неки конкурс.

И Српска самоуправа у Десци је одржала своје прво овогодишње заседање. На форуму, одржаном у месном Српском културном, образовном и духовном центру „Свети Сава“, којим је председавао председник Кристифор Брцан, прихваћен је буџет и план рада за 2024. годину. Руководилац бираног тела Срба у Десци присутне је информисао да је добијена дозвола за преношење средстава два конкурса са прошле на ову годину, па је тренутно зацртан годишњи финансијски оквир од 2,5 милиона форинти. Наравно, он ће се временом мењати, пошто се предвиђају и додатна средства на основу диференцијалног финансирања народносних самоуправа и други конкурсни извори.

Током седнице, дат је извештај о протеклом периоду (прославе Божића, Светог Саве, српске Нове године), односно, изгласана је и ставка за куповину 50 комада Српског календара за 2024. годину.

Пошто се ове године на зидном календару Самоуправе Срба у Мађарској налази „Златни вез из Деске“, бирано тело Срба је одлучило да наручи више комада издања Земаљске српске самоуправе чије трошкове ће

измирити из буџета месне српске самоуправе.

Када већ споменуемо издања, Дешчани се могу подичити и са два нова издања која су штампана у Србији. Једно је „Како је Растко постао Сава“, док је друго „Ишла баба у шипке“, базирано на народној причи, забележеној у Десци. Оба штампана пројекта урађена су са циљем да деци приближе, популаришу верске и културне вредности српског народа. Иначе, издања су употребљена и приликом награђивања учесника ликовног конкурса о Светом Сави.

Током седнице дотакнута је и судбина уличних табли, са српским и мађарским називима, натписом. Самоуправа Срба у Десци је свој део посла већ одавно одрадила, међутим, чека се још Локална самоуправа села и чим се ускладе табле, оне ће бити постављене у самом центру села.

Самоуправа Срба у Мађарбоји, такође, одржала је своје прво овогодишње заседање. Форуму, одржаном у седишној просторији бираног тела Срба, присуствовали су и Балаж Бус, начелник, односно, Сабина Хорват, подбележник села. На седници, којом је председавала Вера Вуковић Рот, председница Мађарбојске српске самоуправе, нашле су се следеће тачке дневног реда: прихватање модификације „Јавно-управног споразума“ између већинске и месне српске самоуправе; План рада и буџет за текућу 2024. годину; Организовање покладног бала и тачка под „Разно“.

Након једногласног прихватања дневног реда и модификације Уговора између локалне самоуправе села и месне српске самоуправе, присутни су пажњу посветили плану рада, програмима у 2024. години.

Самоуправа Срба у Мађарбоји је конципирала заиста богат календар приредаба. Већ у фебруару приредила је веома успешан и посећен покладни бал, а у марту се планира чишћење и улепшавање старих српских надгробних споменика. У међувремену убрзано се врше припреме за отварање Српске етно собе, изложбеног простора који ће представити сакупљену етнографску грађу српског народа у месту и околини.

У априлу се предвиђа обележавање Светског дана игре, а у мају пак прослава заштитника месног српског клуба, словенских учитеља и просветитеља Св. Ђирила и Методија.

Током јуна Срби у Мађарбоји ће се присетити интернираних у радне логоре на Хортобају, организационо ће учествовати у прослави патрона српске православне цркве у Бремену,

Нада Бунчић Ђурић

присуствоваће празновању храмовне славе „Духова“ у Мохачу, а из серије приредаба неће изостати ни приређивање „Српског гастро дана“.

У јулу је у плану одлазак на ивањданску храмовну славу у Липову, припремање ивањских венаца, односно, предвиђено је и учешће на црквено-народном сабору у манастиру Грабовцу. Август би требао да протекне у знаку учешћа на храмовним славама у Чобанцу и Сентандреји.

У септембру се предвиђа јавно слушање Мађарбојске српске народне самоуправе, док у октобру, посебна пажња биће посвећена свечаном обележавању храмовне славе – Светог Луке. У новембру је у плану организација приредбе „Терефере“, а календарска година из аспекта Мађарбојске српске самоуправе биће приведена крају прославом Св. Николе.

Наравно, остваривање програма зависи од финансијских средстава, међутим, Вера Вуковић Рот, председница Мађарбојске српске самоуправе је оптимиста: „Годишњи буџет везан за функционисање српске самоуправе у Мађарбоји се повисио, све то значи да ове године на располагању имамо више средстава на основу којих можемо да делујемо. За сада немамо информација колико новаца ћемо добити на основу диференцијалног финансирања народносних самоуправа – то ћемо сазнати тек средином априла, онда ће бити јасно колико ћемо пара имати на располагању у овој години“, рекла председница бираног тела Срба у Мађарбоји, нагостивши подношење нових конкурса.

Предраг Мандић

Вера Вуковић Рот, Јелица Кућанчанин и др Јадранка Рот

КУЛТУРА

Старе песме у новом огртачу

Музичке вредности Бранке Башић отварају врата познатих концертних дворана

Фотографија: Шандор Бикали

После промоције албума „Мој Чип“, 2021. године, у пештанском Текелијануму, 29. фебруара, у Палати уметности (Műra Budapest), будимпештанској публици представљен је исти албум Чипљанке Бранке Башић, познате уметнице, етномузиколога и интерпретаторке народних песама. Музика са једноипочасовног концерта, прави празник за душу, у препуној концертној сали „Fesztivál Színház“ (са 1607 места), била је прекрасно остварење 9 уметника, уз одличне музичке обраде, освежене Бранкиним духовитим причама и анегдотама.

За Бранку Башић и њен оркестар ово је био незабораван доживљај. Музиком су се вратили у Бранкино родно место и створили невидљиву везу са Чипом и старим извођачима, показали тајне везе прошлости и садашњости. „Било је неопосиво, атмосфера је била толико инспиративна да смо успели да превазиђемо себе и покажемо сав наш таленат. Добили

смо успомену за цео живот. Велика нам је част и задовољство што смо добили могућност да одржимо самостални концерт у Палати уметности. Део овог концерта смо на истом месту извели прошле године у фебруару. Мени је овај самостални концерт изузетно значајан, јер песме потичу из мог родног села, из Чипа. Да те песме изведем у овом дивном здању, са најдражим колегама, талентованим музичарима, био је посебан доживљај“, рекла је Бранка Башић за наш лист. Међу музичарима је био Слободан Вертетић, њен стални партнер и подршка, који је већ дуги низ година прати на хармоници. Затим Михаљ Ђерђ, који свира на контрабасу и разним жичаним инструментима, који је, такође, написао обраде за поједине песме, Бенце Бабчан, стални члан Оркестра „Бабра“, који је свирао на разним дувачким инструментима и на тамбури, Атила Гера, на кларинету и кавалу, Кристијан Родек, на тамбури и тарабуци, Атила Борош, на бас ги-

тари и контрабасу, као и Михаљ Ђерђ, млађи, на тапану. Талентована виолинисткиња Едина Сиртеш „Мокуш“, гост вечери, својим музицирањем је увеличала концерт. Она је такође била композитор песме са албума.

У препуној концертној сали, поред песама са албума „Мој Чип“, музичари су публици подарили још неке песме. Програм из Текелијанума је био проширен једним блоком на тамбурашким и једним блоком са дувачким инструментима. Бранка Башић је желела да музичари покажу своје умеће, због тога су убацили те инструменталне делове, који нису на албуму.

Концерт је трајао сат и по, а извођачи су још неколико пута били позивани на бис.

„Добили смо много похвала и позитивне критике, многи су са одушевљењем рекли да смо их нашом музиком вратили у детињство и да су добили незаборавну успомену, да су чак доживели катарзу. Ни ја сама, после концерта, дуго нисам могла да се вратим у стварност. Та

огромна количина енергије међу нама, док смо на бини изводили музич-

ке нумере, као и љубав коју смо добили од публике, то је све један неописив доживљај“, рекла је Бранка Башић за наш лист.

Открила је да наставља свој рад на истраживању старих песама из Чипа и околине, да је то постала њена мисија. Жели да старе песме сачува у неком другом руху. Нада се да ће добити могућност да то право музичко благо изведу у сличним дивним музичким салама. Бранка је већ више пута наступала у Палати уметности: претпрошле године, у истој сали, у оквиру концерта Калмана Балого („Gipsy cimbaló band“), а и више пута у великој сали. Прошле године, били су део продукције „Празник народне музике“, где су извели један део песама из албума „Мој Чип“. Непосредно после самосталног концерта, 1. марта су заједно са Грцима извели осврт са Балкана, на журци у Дому културе Ференцвароша у Будимпешти. Добили су ветар у леђа и планирају још концерата.

Исте недеље је у пештанском Вигадоу, одржан други концерт чувеног Оркестра „Вујичић“, који ове године прославља пет деценија свог рада и постојања, о чему смо раније писали. Представили су се репертоаром који чине углавном словенске и српске народне песме из Мађарске и других крајева. Гости концерта били су чланови КУД-а „Табан“.

К. П. Б.

Покладни бал у Мађарбоји

У организацији Мађарбојске српске самоуправе у Дому српске заједнице у већ поменутом насељу, 24. фебруара одржан је покладни бал.

На позивну реч организатора приредбе, предвођених Вером Вуковић Рот, руководиоцем бираног тела Срба у Мађарбоји, многи су дошли на традиционално славље, покладно дружење, а како и не би када је „главни циљ старих покладних обичаја, свакако, да заједнички проведено време оснажи личне везе, заједништво рођака, пријатеља и заједнице“.

У оквиру вечери, коју је поздравним речима отворила председница

Мађарбојске српске самоуправе, многобројним присутнима из барањских насеља пружио се прилика да дегустирају вина из Вилања, окусе класичне и српске крофне уз које се, претходно, надовезала и укусна вечера, а од самог почетка приредбе до краја манифестације неуморно је свирао Оркестар „Гласови“ из Мохача, предвођен хармоникашем Дамиром Бубрегом.

По свему судећи, незаборавно ће бити и приликом других приредаба у организацији Мађарбојске српске самоуправе, наиме, „Српски гастро дан“, односно, српске плесачнице увек су радо посећиване, а с нестр-

пљењем се очекује свечано отварање српске етнографске збирке, која ће

представити старине Срба у Мађарбоји и околини.

П. М.

Дејан Дујмов, добитник Повеље „Сава Текелија“

ИНТЕРВЈУ

Лепо је осећање кад се препознаје и поштује нечији рад

На Савиндан, одржана је традиционална Светосавска академија, када се додељују Светосавске награде и Повеље „Сава Текелија“

осећање кад се препознаје и поштује нечији рад.

Одрасли сте у породици у којој се неговало српство?

Да. Отац ми је Србин, а мајка Мађарица, али је, од дана када је упознала мога оца, желела да сазна што више о српској култури и да научи српски језик. Мислим да и она има право да се назове Српкињом. Много више осећам српски идентитет. Постоје неке ситуације у животу, када морам да се подсетим да имам и мађарско порекло, које је у позадини. Много више радим на српском делу свог идентитета.

Ретко може да се одржи црквена прослава без Вашег учешћа за певницом. Када сте почели да идете у цркву?

Од када знам за себе, одлазим у цркву. И у мајчиној утроби сам редовно посећивао српску цркву. Тата је био свештеник и од малих ногу сам му помагао у олтару. Био сам мирно дете и без тешкоћа сам седео, слушао литургије и помагао оцу. Са дванаест година почео сам да учествујем у појању у певници, а касније сам почео да певам у хору „Јавор“. Озбиљније сам почео да улазим у тајне појања, када сам почео да одлазим код нашег кума, оца Павла Каплана, батског пароха. Тада је почела пандемија ковида, често смо само нас двојица били на литургијама. До тада сам увек певао уз неког, нисам сам био као појац. Тек када си сам, примећујеш колико тога не знаш. Тада сам добио жељу да научим да сам отпевам литургију. Сада у томе успевам, мада увек има још нешто да се научи.

Како и где је почело Ваше школовање и на ком језику?

Рано детињство сам провео у Сантову и онда се цела породица сели у Калаз. Са осам година добио сам две опције: да идем у Српску школу у Будимпешти, до које треба сваки дан да путујем, или да похађам локалну мађарску школу. Пошто сам у Српској школи већ познавао пар својих вршњака, Биљану Сабо и Софију Шибалин, одлучио сам се за ову школу. Упи-

сали су ме у школу на Тругру ружа, као и моје две сестре.

Цела заједница вас познаје као дугогодишњег члана КУД-а „Табан“.

Одмах по поласку у школу почео сам да играм у „Табану“. То је било нешто најнормалније. Тако да у „Табану“ имам стаж од скоро двадесет година. Још увек радо идем на пробе, фолклор је постао део мог живота. Понекад, наравно, дође до малог замора, па искористим лето, када углавном нема проба и наступа, да се мало одморим. Иначе, уживам у дружењу, плесу, наступима и турнејама. То су доживљаји који се не заборављају.

Познајемо вас и као глумца Српског позоришта у Мађарској. Кад је почела та сарадња?

Први пут сам учествовао у представи „Сентандрејско јеванђеље“, као играч, члан „Табана“. Такође сам плесао у „Кнегињи чардаша“ и „Сомборској ружи“, у којој сам добио прву малу улогу поштару. Имао сам трему, али су ми колеге помогле. Интересантно је што никада нисам био члан ђачке драмске секције „Сунцокрет“, где се стичу прва глумачка искуства. У дејој представи „Мудар Милош“ добио сам једну од главних улога, а у „Насредин хоџи“, опет споредну. Мању улогу сам имао и у представи „Власт“. Затим је уследила „Бучура“ и најновија представа, „Коштана“. Скоро у свим представама сам добио прилику и да певам. Кажу ми да ми и глума добро иде, да сам наследио гене свога стрица, Драгомира Дујмова, који је такође био члан Српског позоришта у Мађарској.

Поред ових интересантних активности, одабрали сте факултет и струку у екзактним наукама. Како то?

Увек сам био добар у математици, физици и природним наукама. Предматуру је требало да одаберем факултет који ћу да упишем и одлучио сам се за информатику. Нисам се много тиме бавио ни премишљао. Био сам објективан и желео да стекнем струку са којом се лако налази посао и добро се зарађује. У томе сам успео. Завршио сам Факултет Обудаи, одмах сам се запослио и већ сам пет година у истој ИТ фирми. Радим као програмер, а бавим се аутоматизовањем процеса у софтверу.

Како у вама заједно живе један Дејан информатичар и Дејан фолклораш, глумац и појац?

Мислим да се лепо уклапају. До краја радног времена сам програмер, после се окре-

ћем стварима које волим на други начин. Мада и информатика има место у мом срцу, као посао и нешто што ми омогућава леп животни стандард. Сасвим друго је друштвени рад и ангажовање. Волим да путујем, увек искористим прилику за неко путовање. Велика љубав су ми и књиге, читам и на српском и на мађарском, а волим да погледам лепе изложбе и добре филмове. Тата и стриц ми се баве писањем, понекад и ја размисљам да бих могао нешто да напишем, мада још нисам добио праву инспирацију.

Да ли имаш жељу да се активираш на неким другим пољима у српској заједници?

Мислим да у нашој заједници има места за још доста активности. Члан сам обновљеног Удружења „Зора“, отворен сам за било какве активности и сарадњу, које се тичу наше заједнице и активирања младих.

Ожењени сте Бугарком, такође фолклорашом?

Да, нас двоје смо се упознали преко фолклора, она је играла у бугарском Куд-у „Јантра“. Она је правник, бави се међународним односима. Али, на срећу, фолклор нам је заједнички хоби, често одлазимо на концерте, прославе и игранке. Култура нам је слична, а и темперамент. То много значи у заједничком животу.

Катарина Павловић Бачи

АКТИВНОСТИ

Одржана Трећа међународна конференција

СОЦ „Никола Тесла“ у новом Еразмус пројекту

У Скопљу је 23-25. фебруара одржана Трећа међународна конференција Заједнице ученичких и студентских дома југоисточне Европе која је 2023. године основана као удружење заинтересованих ученичких и студентских дома

На конференцији у Скопљу било је присутно 127 учесника из 6 земаља: Србије, Северне Македоније, Мађарске, Републике Српске, Црне Горе, Босне и Херцеговине, као и Бугарске, чији су представници домова овом приликом приступили удружењу. Учешће на конференцији је узело укупно 62 особе, од којих су неки новоукључени чланови представили домове које заступају.

Већина учесника је била смештена у ђачком дому „Крсте Мисирков“ у Кавадарцима, градић удаљен 80 км од Скопља, док се конференција одржавала у Скопљу. Како је један од циљева удружења сарадња са надлежним министарствима и институцијама, као и на пређашњим конференцијама и овог пута на конференцији је био присутан званичник из земље домаћина. На самом почетку конференције, присутнима се обратио и поздравио их заменик министра за образовање и науку Републике Северне Македоније, Агим Нухиу.

Као представници СОЦ „Никола Тесла“ из Будимпеште, присутни су били в.д. директора Аница Пандуровић, директор дома Гордана Ђерђ и васпитач Драгана Меселџија.

Да подсетимо, удружење је од 2023. године имало две међународне конференције: прву пре годину дана у Београду, а другу у Подгорици у септембру месецу. У међувремену је организовано неколико сусрета у Будимпешти, Требињу, Фочи, на којим су се састајали одбори и комисије удружења, у којим се иначе налази по један члан из сваке земље, компетентан за област којом се комисија бави, и излагањем и представљањем рада у својој зели упознавали су и друге чланове са истим, размењивали искуства и износили предлоге за бољи и квалитетнији рад.

По речима Дарка Колаковића, једног од оснивача удружења, тренутни број установа које се налазе у саставу удружења је око 90, што говори о прогресивном расту и ширењу удружења, као

Нови заједнички пројекат

С обзиром да је ово била прилика за упознавање, размену контаката и идеја, представници институције из Будимпеште су разменили контакте са домаћинима из Северне Македоније, као и колегама из Бугарске и Србије и направили прве кораке и кренули у нови Еразмус пројекат на тему „Квалитетно слободно време у ђачким домовима“. Као што се могло приметити, домови углавном имају сличне проблеме и слабе тачке, па се самим тим наметнула и тема пројекта за коју су сви укључени били заинтересовани.

и заинтересованости установа да буду чланови овакве заједнице.

Главни задаци удружења су промоција сарадње домова у циљу превазилажења проблема и изазова у њиховом раду разменом искустава, затим међусобна сарадња, промоција позитивног система вредности, као и подизање квалитета рада и услова за живот младих кроз сарадњу са надлежним министарствима и другим институцијама.

Једна од главних тема ове конфере-

ције је била иницијатива за покретање часописа удружења, па је у свом излагању Душко Бабић, директор Дома „Јелица Миловановић“ из Београда, присутнима представио идеју и визију часописа до које је у току двомесечног рада дошао тим оформљен специјално за ову област.

Такође, због ширења удружења, једна од тема је била и редизајн лога удружења.

Д. М.

Изложба Ивана Топаија и Душана Јовановића у КРУГ-у

У Галерији КРУГ у Будимпешти 23. фебруара отворена је изложба дигиталне уметности дизајнера Ивана Топаија и његовог колеге дизајнера и видео-продуцента Душана Јовановића из Панчева.

Милан Ђурић, председник КРУГ-а изложбу је отворио следећим речима: „Оно чему Галерија КРУГ тежи од свог оснивања, јесте пружање инспирације људима; свака од изложби коју смо направили, мислим да је била инспирација Некоме. Ви можете бити инспирација и својој генерацији и нама старијима, јер времена се мењају, а ви сте се у данашње апсолутно уклопили“. Домаћин изложбе је истакао да млади уметници у њој излажу дајући галерији свежину и младалачки дух. Нагласио је да му је драго да је после изложбе Анастасије Савић из Ловре, Галерија КРУГ домаћин изложбе још доје младих уметника Ивана и Душана.

Двојица деветнаестогодишњака, Иван Топаи и Душан Јовановић, долазе из Панчева и већ више година изучавају програме за графички дизајн и могућности у склопу истих. Радозналост и жеља за оснивањем сопственог извора прихода подстакла их је да промовишу свој рад на друштвеним мрежама и тако привуку клијенте из целог света.

Изложба се састоји од 10 постера,

од којих је већина рад наручен од иностраних клијената, укључујући и поједине музичаре из САД-а, али и из Србије. Сем опипљивих радова, у маниру дигиталне уметности, видео-анимација емитована на пројектору, приказивала је продуцента Душана Јовановића и остатак дела графичког-дизајна и њихову примену.

Душан је истакао да би будућим дизајнерима поручио да прате актуелности на тржишту и раде на креативности и прате шта се продаје, шта је у тренду и полако раде на изградњи свог стила у фотошопу“. На то додаје да проблем велике конкуренције на тржишту може бити превазиђен: „Тешко је, али треба изградити стил, као што смо урадили Иван и ја“.

О сарадњи са пријатељем из детињства, Иван истиче: „Обојица смо на почетку били индивидуалци, а Душан је први кренуо с радом. Он ме је увео у овај посао. Касније смо схватили да је најбоље да сарађујемо, јер обојица имамо бенефите од тога“. Посетиоцима је испричао причу о необичној случајности која их је спојила: наиме, када се Душанов PayPal налог покварио, Иван је био ту да реши проблем. Од тада, нераздрожно су сарадници.

„Углавном радимо у фотошопу (Adobe Photoshop). Када треба дизајни-

рати текст и лого, користимо и Adobe Illustrator, због графике“, додаје Иван о алаткама за графички дизајн.

Иван Топаи, ученик 12. разреда у Гимназији „Никола Тесла“ у Будимпешти иницирао је и осмислио концепт изложбе својих радова у Галерији КРУГ и окупио велик број посетилаца. Вредан рад и неисцрпан труд свог пријатеља Ивана уважили су и пријатељи из одељења, са разредним старијом Лазаром Которчевићем и неколицином професора, који су показали своје поштовање према раду ученика.

Један од одељенских другова Никола Ташков, аутора Ивана Топаија издваја као најбољег пријатеља, а о изложби говори следеће:

„Јако се поносим њиховим радом и срећан сам, јер су дошли до ове тачке успеха да се пробијају на страно тржиште и представљају себе као некога ко уме да створи нешто што је стварно квалитетно!“ Конкретно о свом пријатељству са Иваном додаје: „Одувек смо се подржавали у стварима ван норми, ван оквира школе. Мислим да је јако добро што је направио изложбу коју више људи може да види и које изложба може да инспирише. Пожелио бих му све најбоље на његовом путу“.

Подршку младим уметницима су пружиле и гошће из иностранства Дијана Артјушевскаја, кореографкиња и плесачица пореклом из Русије и њена пријатељица Ванеса Фаусто, Мексиканка.

„Знам Ивана откако сам спремала његово одељење за плес на додели „Пантјика“ и тако сам данас овде. Ва-

ша заједница ми се јако свиђа, јер сте љубазни, свестрани и увек искрени, што је и најбитније“, изјавила је Дијана.

„Мој први утисак био је љубазност. Ја сам из Мексика и овде осећам исту топлину као и тамо, и то ценим“, рекла је Ванеса, која је први пут у контакту са српском заједницом у Будимпешти. Биле су видно одушевљене изложбом и истичу своју љубав према уметности.

Иван и Душан нису крили одушевљење поводом успешног спровођења прве изложбе. Честитке и заинтересованост присутних су их подстакле да се непрекидно унапређују и све сматрају могућим.

„Утисци су савршени. Драго ми је да је оволики број мени блиских људи дошао на изложбу. Испоштовали су и Душана, ког не познају; он је ипак мој колега и сарадник. То јако ценим“, рекао је Иван.

Јана Шошић

Обележен Међународни дан матерњег језика на Тргу ружа

П риликом Међународног дана матерњег језика у Српском образовном центру „Никола Тесла“ у Будимпешти, одржана је мања свечаност. Пар дана раније Драгомир Дујмов, шеф Актива за српски језик и књижевност, доставио је својим колегама одломак из „Завештања Стефана Немање“, песму Љубинка Галића „Наш језик“ и изјаву Милоша Црњанског и Шандора Марараја о матерњем језику, исечак из Дујмовљевог текста „Црњански и Марар – изненађујуће подударности животних судбина“. Ови текстови и песма прочитани су на часовима српског језика и продискутовани у свим разредима почев од 5. разреда основне школе, па све до 12. разреда гимназије.

На иницијативу Кристине Бекић, заменице директора, ове године су ученици добили задатак да нацртају стрип о неком књижевном делу у свом слободном избору. Колеге и колегинице су учинили све како би се овом задатку одазвао што већи број ђака. Урађени цртежи, стрипови су на крају изложени у кабинету за српски језик и књижевност.

У преподневним часовима тог 21. фе-

бруара у поменутом кабинету окупили су се сви професори српског језика и књижевности и ђаци, аутори ликовних радова. На самом почетку све присутне је поздравио шеф актива који је том приликом истакао важност чувања, негована и развијања српског матерњег језика. Затим је прочитао горе наведене одломке и стихове песника Љубинка Галића о улози матерњег језика.

Потом је реч преузела професорка Изабела Данко, која је укратко говорила о приспелим стриповима. Одмах затим, аутори ликовних остварења су пришли паноима и укратко приказали своје радове. Ваља истаћи да је урађен велики број стрипова међу којима су се нашла и права ремек-дела. Теме су биле веома разноврсне почев од Библије, преко српске народне епске поезије, дела Софокла, Јована Стерије Поповића, Бранислава Нушића, Борисава Станковића, Молијера, па све до приповедака и романа Иве Андрића, Франца Кафке, Камија и Фјодора М. Достојевског. Радови су одражавали таленат наших ученика који су допринели достојном обележавању Дана матерњег језика.

Д. Д.

Завештања Стефана Немање

Чувајте, чедо моје мило, језик као земљу. Реч се може изгубити као град, као земља, као душа. А шта је народ изгуби ли језик, земљу, душу?

Боље ти је изгубити највећи и најтврђи град своје земље, него најмању и најнезначајнију реч свога језика.

Земље и државе се не освајају само мачевима, него и језицима. Знај да те је непријатељ онолико освојио и покорио колико ти је речи потро и својих потурио. Народ који изгуби своје речи престаје бити народ. Постоји, чедо моје, болест која напада језик као зараза тела. Памтим ја такве заразе и морије језика. Бива то најчешће на рубовима народа, на додирима једног народа са другим, тамо где се језик једног народа тара о језик другог народа.

Два народа, мило моје, могу се бити и могу мирити. Два језика никада се помирити не могу. Два народа могу живети у највећем миру и љубави, али њихови језици могу само ратовати. Кадгод се два језика сусретну и измешају, они су као две војске у бици на живот и смрт. Док се год у тој бици чује један и други језик, борба је равноправна, кад почиње да се боље и више чује један од њих, тај ће превладати. Најпосле се чује само један језик. Битка је завршена. Нестао је један језик, нестао је један народ.

(Одломак)

*
Љубинко Галић
(Сантово 1922-1983)

Наш језик

Кад те мајка породила,
У наручје загрлила,
Прве речи што ти рече:
„Слатко моје, мило дете!“

У срце ти усадила,
Неговала и гајила
Љубав према свом језику,
Понос твој и твоју дику.

Диван је то језик, селе,
Пун музике, снаге вреле,
Послушај сад, пажљив буди,
Је л' истина, ти просуди!

Кад у боју бубањ лупа,
Храбра чета напред ступа,
Тутњи земља, пуца стена,
Бојни узвик: Натраг нема!

Или кад гром груне страшно,
Муња сева, вече ј' мрачно,
Бес фијуче, олуј витла,
Црн је облак, лије киша.

Ал' кад благо сунце гране,
Небо плавом а пољане
Зелен јелек све облаче,
Пролеће је, хита ђаче!

Чило, живо, пуно среће,
Наше коло се окреће,
Тамбурица ситно свира,
Цури, момку срце дира.

А кад туга пуна јада,
Срцем твојим сва завлада,
Болан уздах, горке сузе,
Чемер у њем одјекује.

Ал' најлепше он се чује
Када љубав исказује:
„Љубим, грлим“ – гуче тада –
„Ти си злато, моја нада,

Слатка, мила голубице,
Витка, једра девојчице!“
Као звонце тако бруји,
У жилама крвца струји...

Тугу, радост, љубав жарку,
Тајну чежњу, жељу сваку,
Мелодија твог језика
Снагом својом верно слика.
Љуби језик свој, брате мили,
Њиме су те одгојили!

(1963.)

Прослава Дана матерњег језика у Батањи

П оводом Међународног дана матерњег језика, који је 1999. године установио УНЕСКО, васпитно-образовна институција у Батањи се и ове године прикључила његовом обележавању 21. фебруара.

Основни циљ, на самом почетку је био да се подигне свест о значају матерњег језика и мултилингвизма. Матерњи језик део је културног идентитета народа, он је тачка препознавања, различитости, али и толеранције и разумевања.

Да настава на три језика не представља потешкоће, сведочи и језичко такмичење које је организовано поводом Дана матерњег језика, коме се подједнако радују и деца и наставници у Српској основној школи у Батањи. Већ дуго низ година фебруар је

увек резервисан за ово заједничко поподне, где се окупе ученици од четвртог до осмог разреда. Подељени у више мешовитих група, одмерили су своја знања из српског, мађарског и енглеског језика. Већ после првог задатка, када су требали да осмисле име групе, духовитишоћу и оригиналношћу измамили су осмехе својих педагога. Наставници су им и ове године припремили нове и забавне задатке, док су на такмичењу своје место заузели и стари, добри задаци.

Веома је интересантно колико су деца била полетна и орна за рад у групи. Сведоци смо да данашњи млади све више времена проводе сами, или у друштву компјутера и „паметних“ телефона. Овакво заједничко поподне је само потврдило колико

им мало треба да се пријатно проведе у друштву својих вршњака. Велику заслугу, свакако имају њихови наставници, који се труде да их поред наставног градива науче и другим нормама понашања. Изговарали су брзалице, спеловали на енглеском језику, решавали укрштенице, састављали стихове познатих песама, играли су игру „Бомба“... „Језичко“ поподне су крунисале слатке торте, којим су се

ученици засладили после добро урађених задатака.

Ученици и наставници су и овом приликом желели да скрену пажњу на језичку разноликост и на потребу за очувањем сваког језика. Оваквим обележавањем указује се на ширење свести о језичким и културолошким традицијама широм света. Чувањем језика, чувамо и културу, писмо, традицију, а тиме и народ.

Станислава Ђенеш Екбауер

ЗАБАВА

Незаборавно санкање по будимским брдима

Ове зиме, на самом почетку 2024. године, упркос недостатку снежног покривача, ипак смо имали прилику и задовољство, како деца тако и ми васпитачи Српског забавишта „Никола Тесла“ у Будимпешти, да уживамо у чарима санкања.

Посетили смо чувено будимско излетиште Нормафа, које краси прелепа природа и чувени видиковца са погледом на мађарску престоницу. У оквиру поменутог красног излетишта налази се и велелепна стаза за санкање која је ове године, на нашу велику радост, била прекривена вештачким снегом.

Утисак је да смо то пре подне про-

вели стварајући заједничке успомене са малишанима из вртића.

Нажалост, оно што се током нашег детињства подразумевало (зима са снегом) са свим зимским чаролијама, данас је то постала права реткост и нешто што се једино може импровизовати, углавном путем нових технологија.

Управо зато дечја радост, смех, галама и вриска беху прави доказ да је нашим малишанима било изузетно лепо на излетишту Нормафа. Посета будимским брдима недвосмислено потврђује и то да су избор места и време одласка на овај незаборавни излет очито реализовани у правом тренутку и да је ова мала посета при-

роди била пун погодак. Захвалност за идеју остварења овог незаборавног излета свакако дугујемо Марку Гажићу, координатору нашег вртића, а та-

које и свим колегицама из вртића, учесницама реализације чаробног санкања у будимским брдима.

васпитачица Мирјана Ракић

Маскенбал у Сегедину

Прва субота месеца марта, у Српској основној школи у Сегедину, испостава СОЦ „Никола Тесла“ у Будимпешти, окупила је необичне ђаке. Додуше, ништа необичније није било ни наставно особље, али кренимо од почетка приче.

Маскенбал је догађај који, сваке школске године, заузме посебно место и добије много пажње, како код ученика, тако и код свих запослених у школама. Сви воле прилику да бар на један дан буду у кожи свог омиљеног јунака, отпевају песму вољеног извођача или бар на тренутак буду нешто што нису сваког дана.

Овогодишњи бал под маскама у сегединској школи отвориле су, ни мање ни, ни више него три барбике и позвале све присутне на смех, весеље и игру. На подијум су тада иступили Краљица срца и њене карте који су одиграли плес и показали да у маскама једнако уживају и наставници и учитељи. Деца су посебно уживала у овом гесту, али су нестрљиво чекала својих пет минута. Било је на овом балу много света. Полицајка, вештица, пирати са Кариба, гусари и спајдермени су само загрејали атмосферу. Након њих су се убрзо појавили и

кунг-фу мајстор, супермен, соник, нинџа, ворлд вар јунаци. Наравно, каква би то маскенбал био без Роналда и Дон Омара, у друштву кошаркаша и гимнастичарки. Како то бива, увек се нађе неко да се побрине за музику. Овог пута песма је била у рукама и гласу Даде Топића, а свратио је и Мајкл Џексон. Ђускали су и поп звезда, хавајка, доктор, Енола Холмс, Лејди Гага и Покер фејс. Забаву је хтео да поквари бесан облак, али је анђеос све спасао. Након тога су стигле и мачке, аутомобил, лептири, а присутнима се обратио и Наполеон Бонапарта. Званичан део маскенбала је завршен минионс плесом, након чега је публика позвана на пригодно послужење за које су се побринули родитељи ученика. Забава и игра су настављене и након званичног дела, а о утисцима и чаробној атмосфери ће се причати још дуго.

Да и радна субота може бити пуна радости, осмеха и игре, још једном су показали запослени у Српској основној школи у Сегедину. А на крају дана једини разочарани су били ученици и то због спознаје да је забава крај и да у недељу нема школе.

Горана Копоран

Весело провод у Батањи

Крај месеца фебруара полако наговештава расанак са зимским данима и долазак дуго очекиваног пролећа. Малишани из Батањске двојезичне српске основне школе и забавишта га свакако не могу замислити без покладних свечаности и прослава под маскама. Ову манифестацију подједнако очекују и млађи и старији школарци, а нарочито малишани у забавишту. Данима, пре самом почетка маскенбала, увелико се припремају маске и костими како би се што боље прерушили. У томе им увек помажу маштовоти и креативни родитељи. Неки до последњег тренутка не желе да одају у кога ће се маскирати, како би заголицали радозналост својих другара.

Забавиштанци су већ у преподневним часовима почели са празновањем. Пристизали су у забавиште маскирани у најдраже ликове из омиљених цртаних филмова, гусаре, принцезе, мађионичаре... Уследио је карневалски дефиле где је свако представио свој костим, а затим су предах направили заслађујући се крофнама и сокићима. Након слатких залагаја уследила је забава. Играли су и певали уз познате дечије шлагере, освајали награде за најјаче аплаузе, за најбоље играче, певаче...

И док су они најмлађи уживали, у школи се окупила неколицина родитеља, деце основаца и кренули су са традиционалним прављењем сендвичи-

ча. Родитељи се из године у годину смењују, али укус покладних сендвичица увек остаје исти.

Школарци су после подне кренули са слављем. Вредни педагози су се потрудили да малишанима припреме весело амбијент за прославу. Декорација је била веома маштовита и живописна у духу самог маскенбала. Веселе су отворили полазници школског хора, песмом „Живот је маскенбал“, а затим су сцену преузели костимирани и маскирани основци, балерине, гејше, фудбалери, чаробњаци, нинџе, ликови из познатих филмова и многи други измишљени и стварни ликови. Њихов труд је био награђен чоколадама. На самом крају дефилеа изабране су две најкреативније маске међу млађим и старијим основцима. Ученици су затим уживали у изненађењу ученика 8. разреда. У ритму најновијих хитова, добро уиграни, показали су своју кореографију и направили добру атмосферу на самом подијуму за игру.

Са нестрпљењем су сви очекивали томболу. Поред бројних награда, које су стигле у руке срећним добитницима, највеће узбуђење је владало при крају када су се извучили срећни добитници за торте које су и ове године обезбедили родитељи.

Ведрога духа, разиграни и распевани основци и забавиштанци дали су до знања зими да јој је време да пролећу уступи своје место.

Станислава Ђенеш Екбаур

ГАСТРОНОМСКИ УЖИТАК

Колачијада у Мохачу

Жири на слатким и сланим мукама

Уназад већ неколико година, сваке треће суботе у фебруару у Мохачу, у месном Српском клубу, главну улогу имају колачи... Слатки и слани. Суви, пенасти, кремасти...

Међутим, због познате и веома популарне манифестације под називом „Поход бушара у Мохачу“ главни организатори приредбе предвођени Зорицом Степанов, председницом Српске читаонице и потпредседницом месне српске самоуправе, одлучили су да традиционалну „Колачијаду“ ове године приреде последње суботе у месецу 24. фебруара.

Позиву организатора овогодишње смотре сланих и слатких колача одавали су се бројни мајстори у припремању слатких и сланих тестенина који су на надметање донели 25 врсти колача.

Гастрономски штимунг, на самом почетку приредбе, подгрејали су чланови Оркестра „Радост“ који се, иначе, третирају као музички састав Српског клуба у барањском граду на обали Дунава.

Одмах потом, главну улогу преузео је жири који је радио у саставу Рихард Илеш, референт у Локалној самоуправи града Мохача, Милан Сте-

панов и Левенте Неграи, сарадник Државног јавног медијског сервиса МТВА.

Од стране организатора изабране особе, одговорне за доношење соломонске одлуке пажљиво су окусиле сваки колач – наравно, донети одлуку о најбољима никада није лако, поготово ако ваља вредновати укус, изглед и чврстину 25 врсти колача!

Потрајало је док су оцењивачи сумирали своје утиске и сабрали бодове, додељене такмичарима... Приликом проглашења резултата председник жирија Рихард Илеш изразио је своје задовољство због веома квалитетних сланих и слатких ремек-дела – он је између осталог рекао следеће: „Такмичари су припремили веома fine колаче, баш зато, могу слободно рећи да смо ми – чланови жирија – били у великим искушењима, задатак нам није био нимало лак. Али, оно што ме посебно радује јесте да смо у већини случајева били сагласни. Сем тога, закључак је био да је једва било разлика у укусу, изгледу и чврстости колача – заправо, одлучивале су нијансе!“

Други, најмлађи члан жирија Милан Степанов додао је: „Желели бисмо када би се и млади у што већем

броју укључили у нашу гастрономску манифестацију. Искрено се надам да ће на нашу позивну реч догодине доћи више њих који ће представити своје умеће, науку на пољу припремања сланих и слатких колача. Мојим избором, дошло је и до подмлађивања чланства у жирију па се искрено надам да ћемо примамљивањем и укључивањем младих у ову приредбу, „Колачијаду“ учинити још популарнијом, успешнијом!“

Одлуку жирија, у друштву Рихарда Илеша, председника оцењивачке комисије, саопштила је Зорица Степанов, главни организатор приредбе. Овом приликом додељено је 9 златних, 9 сребрних и 6 бронзаних повеља. Свако је, дакле, био награђен а међу њима налазила се и Душа Њешковић из Липове: „Сваке године учествујем на „Колачијади“. Овај пут донела сам колач који се састоји од кишкоте, воћа и шлага – ради се о слаткишу који не шкоди здрављу, притиску. Иначе, малтене један дан отиђе на припремање овог колача, пошто сам већ у годинама и више нисам тако вешта као што сам некада била. Дође ми и ћерка мало да припомогне, па је онда лакше. Наравно, видела сам и остале колаче: лепи су, сигурно су и укусни. Софија Сенић из Кнежева, Хрватске сваке године донесе овамо нели леп, фини колач (ове године на такмичење је пријавила „Пауново око“ – прим аутора) па једва чекам да добијем рецепт. Међутим, најважније је да се овде дружимо, лепо проводимо!“

Начелница села Кашада Зорица Плужар Гавалер је први пут учествовала на мохачкој „Колачијади.“ Она је у Српски клуб стигла у друштву прије и пријатеља, али није дошла празних руку, већ је донела, поднела два ремек-дела: једно слано и једно слатко. Није била одушевљена само

смотром колача, него и атмосфером која је владала у клубу: „Веома се добро осећам овде, сви су гостољубиви, атмосфера је заиста пријатна. И ја сам пријавила две врсте колача: мама ми је испекла кифле са орасима, док сам ја припремила погачице са брадом. Драго ми је што сам дошла на „Колачијаду“ која је добра прилика да се дружимо, разговарамо, користимо наш језик!“

Дружење у Српском клубу у Мохачу било је на врхунцу и последње суботе у фебруару. Присутни су се уз укусне залогаје веселили, ћаскали а наравно било је ића, пића и разних ђаконија, пре свега, колача! Сви су могли да окусе слана и слатка ремек дела.

На лицима гурмана, љубитеља колача читавало се право задовољство, јер након укусне вечере могли су да окусе све колаче, који су учествовали на такмичењу, надметању које није имало губитнике, већ само победнике.

Сјајан, весело амбијент очекује се и 23. марта у суботу када ће се у мохачком Српском клубу одржати такмичење винара приликом којег се, такође, очекује велики број не само виноградара, произвођача вина, него и дегустатора, заљубљеника белих, црних и розе капљица.

Предраг Мандић

Душа Њешковић Барабаш

Зорица Плужар Гавалер

Оркестар „Радост“